

TITLUL I

INFRAȚIUNI CONTRA PERSOANEI (ART. 188-227)

Aspecte comune categoriei infracțiunilor contra persoanei

Viața, sănătatea, integritatea corporală, libertatea fizică, psihică, integritatea și libertatea sexuală, viața privată, reprezintă valori fundamentale ale persoanei protejate de normele dreptului penal prin incriminarea faptelor care aduc atingere acestor valori protejate de Constituția României¹.

Astfel, având în vedere importanța acestor valori, atribute fundamentale ale omului, Codul penal român reglementează în Titlul I – Infracțiuni contra persoanei, în cuprinsul a 9 capitole, 40 de infracțiuni prin care se aduce atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei menționate anterior².

Capitolele primului Titlu al Codului penal sunt structurate astfel:

- Infracțiuni contra vieții (art. 188-192);
- Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății (193-198);
- Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie (art. 199-200);
- Agresiuni asupra fătului (art. 201-202);
- Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie (art. 203-204);
- Infracțiuni contra libertății persoanei (art. 205-208);
- Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile (art. 209-217);
- Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale (art. 218-223);
- Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private (art. 224-227).

Observăm, în această sistematizare a capitolelor Titlului I a Codului penal, faptul că primele infracțiuni reglementate sunt cele contra vieții, apoi cele contra integrității corporale și până la cele îndreptate împotriva integrității domiciliului și vieții private, ceea ce relevă o ierarhie realizată de legiuitorul penal bazată pe importanța acestor valori pentru ființa umană³.

I. Condiții preexistente

1. Obiectul juridic principal sau generic este reprezentat de relațiile sociale privitoare la protecția persoanei prin apărarea atributelor sale fundamentale – viața, sănătatea,

¹ Constituția României reglementează drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, valori protejate prin incriminarea în Codul penal a faptelor îndreptate împotriva persoanei. Exemplificăm: art. 22 – Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică; art. 23 Libertatea individuală; art. 26 – Viața intimă, familială și privată, art. 27 – Inviolabilitatea domiciliului, art. 28 – Secretul corespondenței etc.

² Tudorel Toader, *Drept penal român. Partea specială*, Vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 21; Vasile Dobrinou, Ilie Pascu, Mihai Adrian Hotca, Ioan Chiș, Mirela Gorunescu, Costică Păun, Maxim Dobrinou, Norel Neagu, Mircea Constantin Sinescu, Noul Cod penal comentat. Partea specială, Ed. Universul Juridic, București, p. 18; Alexandru Boroi, *Drept penal. Partea specială*, ed. 3, Ed. C.H. Beck, București, 2016, p. 21.

³ A se vedea Valerian Cioclei, *Drept penal. Partea specială I. Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 1. Autorul menționează o ierarhie relativă a atributelor fundamentale ale persoanei.

integritatea fizică și psihică, libertatea, viața privată etc. Așadar, prin incriminarea faptelor îndreptate împotriva persoanei, legiuitorul penal asigură protecția acestor drepturi și libertăți fundamentale.

Remarcăm faptul că în cazul infracțiunilor contra persoanei există situații în care se schimbă prioritatea protecției penale a valorilor sociale menționate în sensul că, de exemplu, primordial vor fi protejate relațiile sociale privitoare, de exemplu, la libertatea de deplasare a persoanei și adiacent sănătatea sau viața persoanei (cazul variantelor agravate ale art. 205 C. pen. – *lipsirea de libertate în mod ilegal*), în principal relațiile sociale patrimoniale și secundar viața sau integritatea corporală a persoanei (art. 233 C. pen. – *tâlhăria*), în principal libertatea sexuală a persoanei și subsidiar viața, integritatea corporală sau sănătatea persoanei (în cazul infracțiunii de *viol* prevăzută de art. 218 C. pen. atunci când infracțiunea este săvârșită prin constrângere).

Așadar, infracțiunile analizate pot avea și **obiect juridic secundar** care diferă în funcție de celelalte atribute fundamentale ale persoanei care sunt puse în pericol prin săvârșirea infracțiunilor din acest titlu. Exemplificăm în acest sens cazul infracțiunii de *relele tratamente aplicate minorului* – art. 197 C. pen. al cărei obiect juridic principal constă în relațiile sociale privitoare la integritatea fizică și sănătatea minorului iar obiectul juridic secundar vizează relațiile sociale privitoare la obligația părinților sau a reprezentanților legali ai minorului care îl au în grijă, de a-i acorda posibilitatea unei evoluții psihice și unei dezvoltări fizice firești. În același sens, exemplificăm și cazul infracțiunii prevăzute la art. 198 C. pen. – *încăierarea* al cărei obiect juridic principal se referă la protecția atributelor fundamentale ale persoanei (viața, sănătatea, integritatea corporală) iar obiectul juridic secundar vizează ocrotirea ordinii și liniștii publice.

2. Obiectul material

Majoritatea infracțiunilor contra persoanei au **obiect material** care constă în **corpul persoanei în viață** (corpul minorului, corpul copilului nou-născut, corpul unui membru al familiei, corpul femeii însărcinate, corpul fătului, corpul persoanei aflate în primejdie sau a celei aflată într-o situație de pericol, corpul persoanei lipsită de libertate, corpul persoanei traficate, corpul persoanei violente etc.) asupra căruia se materializează activitatea infracțională (omor, omor calificat, uciderea la cererea victimei, lovirea sau alte violențe, relele tratamente aplicate minorului, agresiuni asupra fătului, întreruperea cursului sarcinii, vătămarea fătului, infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie, sclavia – dacă suntem în prezența unei constrângeri fizice, traficul de persoane – dacă suntem în prezența unei constrângeri fizice, traficul de minori, supunerea la muncă forțată sau obligatorie, proxenetismul și exploatarea cerșetoriei când există constrângere fizică, folosirea unui minor în scop de cerșetorie, folosirea serviciilor unei persoane exploatate, folosirea prostituției infantile, violul, agresiunea sexuală și actul sexual cu un minor.

Există și infracțiuni din categoria celor îndreptate împotriva persoanei **care sunt lipsite de obiect material** deoarece obiectul protecției juridice constă într-un drept subiectiv care nu poate fi materializat (amenințarea, șantajul – în cazul în care constrângerea nu este realizată prin constrângere fizică, hărțuirea, coruperea sexuală a minorilor – în cazul în care actele obscene nu se exercită direct asupra corpului minorului, racolarea minorilor în scopuri sexuale, hărțuirea sexuală, violarea de domiciliu, violarea sediului profesional, violarea vieții private, divulgarea secretului profesional).

3. Subiecții infracțiunii și participația penală

3.1. Subiectul activ al infracțiunilor contra persoanei poate fi, de regulă, orice persoană dar există infracțiuni în cazul cărora subiectul activ trebuie să aibă o anumită calitate, fiind circumstanțiat sau infracțiuni în cazul cărora calitatea specială a subiectului activ determină încadrarea faptei într-una din variantele agravate. Astfel, în cazul infracțiunii de **ucidere din culpă**, dacă subiectul activ exercită, la momentul săvârșirii faptei, o profesie sau meserie sau efectua o anumită activitate reglementată de lege, uciderea din culpă se va încadra într-una din variantele agravate prevăzute de art. 192 alin. 2; în cazul infracțiunii de **relele tratamente aplicate minorului** – art. 197 C. pen., subiectul activ nu poate fi decât părintele sau orice persoană care are în grijă minorul; în cazul **infracțiunilor săvârșite asupra unui membru de familie**, subiectul activ trebuie să aibă calitatea de membru de familie în raport cu victima; în cazul infracțiunilor de trafic și exploatarea persoanelor vulnerabile dacă subiectul activ are o anumită calitate – funcționar public, în cazul infracțiunilor de **trafic de persoane și trafic de minori**, părintele, tutorele sau curatorul în cazul infracțiunii de exploatare a cerșetoriei – se va reține o variantă agravată a infracțiunii; subiectul activ în cazul variantei agravate a **infracțiunii de exploatarea cerșetoriei** este părintele, tutorele, curatorul sau persoana care are în grijă persoana care cerșește; în cazul infracțiunii de racolarea minorilor în scopuri sexuale, subiectul activ este o persoană majoră; subiectul activ în cazul actului sexual cu un minor trebuie să fie major, să depășească vârsta minorului cu trei ani sau să fie membru de familie cu minorul sau să aibă în îngrijire, ocrotire, educare, pază sau tratament minorul; în cazul infracțiunii de hărțuire sexuală, subiectul activ trebuie să se afle într-o anumită relație de muncă sau similară cu victima la momentul săvârșirii faptei; în cazul infracțiunii de divulgarea secretului profesional, subiectul activ este doar persoana care intră în posesia unor date sau informații confidențiale datorită profesiei sau funcției (funcționar public, medic, avocat, notar etc.)⁴.

Participația penală (coautorat, instigare, complicitate) este posibilă în majoritatea infracțiunilor din acest Titlu, cu excepția infracțiunilor care au autor circumstanțiat unic, un autor căruia îi revine o obligație personală (coautoratul nu este posibil la infracțiunile de ucidere a nou-născutului săvârșită de către mamă, divulgarea secretului profesional) sau a infracțiunilor săvârșite prin viu grai – amenințare.

În cazul infracțiunilor săvârșite din culpă – uciderea din culpă și vătămarea corporală din culpă, este posibilă participația improprie prevăzută de art. 52 alin. 2 C. pen.: *cei care au instigat sau au ajutat cu intenție la comiterea faptei, vor răspunde pentru instigare sau complicitate la omor, iar autorul pentru ucidere din culpă*. În cazul în care uciderea a fost rezultatul culpei comune a mai multor persoane, fiecare persoană va răspunde pentru ucidere din culpă⁵.

În cazul infracțiunilor care au subiecți activi calificați, pentru existența coautoratului este necesar ca, la momentul săvârșirii faptei, fiecare autor să aibă calitatea cerută de textul legal.

În cazul infracțiunii de încăierare, este cerută condiția pluralității naturale sau ocazionale a subiecților activi.

⁴ Tudorel Toader, *op. cit.*, p. 22, p. 155; Valerian Cioclei, *op. cit.*, p. 150, p. 215, p. 218.

⁵ *Idem*, *op. cit.*, p. 23; *idem*, *op. cit.*, p. 48.

Uciderea sau vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă nu poate fi săvârșită în forma coautoratului, subiecții activi care o determină sau o ajută pe mama nou-născutului să săvârșească fapta, urmând a răspunde pentru instigare sau complicitate la infracțiunea de omor sau vătămare corporală, în varianta tip a infracțiunii de ucidere sau vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă sau, în cazul variantei atenuantei acestei infracțiuni, pentru instigare sau complicitate la infracțiunile de bază.

În cazul infracțiunii de **lăsare fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate**, participația penală nu este posibilă.

3.2. Subiectul pasiv

Subiectul pasiv al infracțiunilor contra persoanei poate fi, de regulă, orice persoană dar există și infracțiuni în varianta tip sau agravată care necesită circumstanțierea subiectului pasiv. Astfel, în cazul infracțiunii de omor calificat – art. 189 alin. 1 lit. g), subiectul pasiv trebuie să fie o femeie gravidă; în cazul infracțiunii de ucidere la cererea victimei – art. 190, subiectul pasiv nu poate fi decât o persoană care suferă de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă atestată medical, cauzatoare de suferințe permanente și greu de suportat; în cazul determinării sau înlesnirii sinuciderii – art. 191 alin. 2 – subiectul pasiv este un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani sau o persoană cu discernământ diminuat; alin. 3 – un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani sau o persoană care nu putea să își dea seama de consecințele acțiunilor sau inacțiunilor sale ori nu putea să le controleze; art. 194 lit. d) – vătămare corporală – subiectul pasiv este o femeie gravidă; art. 197 – relele tratamente aplicate minorului – subiect pasiv nu poate fi decât minorul; în cazul infracțiunilor săvârșite asupra unui membru de familie, subiect pasiv trebuie să fie un membru de familie iar în cazul infracțiunii de uciderea sau vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă, subiect pasiv este nou-născutul; infracțiunile din capitolul Agresiuni asupra fătului au ca subiect pasiv femeia însărcinată și fătul sau copilul născut viu; în cazul variantei agravate a infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegal, subiectul pasiv trebuie să aibă calitatea de minor; în cazul infracțiunilor de trafic și exploatarea persoanelor vulnerabile există și situații în care există cerința circumstanțierii subiectului pasiv: minor, persoană aflată într-o vădită stare de vulnerabilitate, persoană aflată sub autoritatea altei persoane; persoană aflată în imposibilitatea de a-și exprima voința, persoană cu dizabilități fizice sau psihice, victima traficului de persoane sau traficului de minori; și în cazul infracțiunilor din categoria celor îndreptate împotriva libertății și integrității sexuale sunt situații în care subiectul pasiv trebuie să fie circumstanțiat: violul – art. 218 alin. 3 lit. a) – persoana se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea paza sau tratamentul făptuitorului; lit. b) subiect pasiv este o persoană care este rudă în linie directă, frate sau soră cu agresorul; lit. c) – minor; aceleași calități sunt cerute și în cazul variantelor agravate ale infracțiunii de agresiune sexuală – art. 219 alin. 2 lit. a), b) și c); în cazul infracțiunilor de act sexual cu un minor și coruperea sexuală a minorilor, subiectul pasiv trebuie să fie un minor iar în variantele agravate ale acestor infracțiuni minorul trebuie să fie membru de familie al majorului, să se afle în îngrijirea, ocrotirea, educarea paza sau tratamentul făptuitorului etc.; în cazul infracțiunii de hărțuire sexuală, subiectul pasiv trebuie să se afle față de subiectul activ în cadrul unei relații de muncă sau unei activități similare; în cazul infracțiunii de divulgarea secretului profesional, subiectul

pasiv este persoana care a încredințat date sau informații referitoare la viața sa privată, informații care au fost divulgate de către făptuitor⁶.

Pluralitatea subiecților pasivi va atrage încadrarea infracțiunilor din această categorie în variante agravate, pedeapsa fiind majorată. De exemplu, art. 189 alin. 1, lit. f) omorul calificat săvârșit asupra a două sau mai multe persoane; art. 192 alin. 3 – uciderea din culpă; art. 196 alin. 4.

Există și cazuri în care pluralitatea de subiecți pasivi va atrage atâtea infracțiuni câte victime sunt, cu excepția acelor infracțiuni care au prevăzut expres în conținutul legal pluralitatea victimelor ca și variantă agravată: de exemplu, infracțiunile contra integrității corporale sau sănătății, exceptând art. 196, alin. 4 care va angrena răspunderea pentru varianta agravată a infracțiunii de vătămare corporală din culpă.

Pluralitatea subiecților pasivi și activi este o condiție esențială pentru existența infracțiunii de încăierare – art. 198 C. pen.

3.3. Situația premisă

Sunt infracțiuni în cazul cărora există o situație premisă, o realitate anterioară săvârșirii acțiunii infracționale, situație de care depinde însăși existența infracțiunii, lipsa acestei situații premisă conducând la o altă încadrare a faptei. De exemplu, în cazul infracțiunii de **ucidere la cererea victimei – art. 190**, situația premisă constă în existența, înainte de săvârșirea faptei, a unei maladii incurabile, infirmități grave atestate medical iar acestea să cauzeze victimei suferințe permanente și greu de suportat; în cazul infracțiunii de **relele tratamente aplicate minorului**, situația premisă constă în relația părinte-copil ori relația juridică prin care minorul se află în grija făptuitorului; în cazul infracțiunii de **uciderea sau vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă**, situația premisă constă în preexistența unei nașteri recente care nu depășește 24 de ore; în cazul infracțiunii de **întreruperea cursului sarcinii**, situația premisă constă în existența unei sarcini; la infracțiunea de **vătămarea fătului**, situația premisă constă, pe de o parte în existența unui proces al nașterii iar pe de altă parte în existența unei sarcini; în cazul **infracțiunilor privind obligația de asistență a celor în primejdie**, situația premisă constă în existența unui pericol grav și iminent pentru viața, integritatea corporală sau sănătatea persoanei; în cazul infracțiunilor de **violare de domiciliu și violarea sediului profesional** situația premisă se referă la preexistența unui domiciliu, respectiv a unui sediu profesional astfel cum sunt definite de legea penală; în cazul infracțiunii de **divulgarea secretului profesional**, situația premisă constă în existența unor date sau informații privind viața privată a unei persoane și care deși trebuiau să rămână secrete au fost divulgate de către o persoană în virtutea profesiei sau a funcției⁷.

În anumite situații, existența situației premisă va fi certificată prin expertiză medico-legală.

⁶ Tudorel Toader, *op. cit.*, p. 249; Valerian Cioclei, *op. cit.*, pp. 7, 10, 39, 41, 47, 61, 66, 77, 88, 91, 99, 105, 110, 117, 121, 125, 131, 141, 150, 153, 162, 165, 168, 176, 179, 181, 186, 189, 202, 209, 215, 218, 228, 232.

⁷ Valerian Cioclei, *op. cit.*, p. 39; George Antoniu, *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 20; Alexandru Boroi, *op. cit.*, p. 22; Tudorel Toader, *op. cit.*, p. 22.

4. Latura obiectivă

Elementul material al laturii obiective se realizează printr-o varietate de acțiuni dar și inacțiuni.

În cazul anumitor infracțiuni precum determinarea sau înlesnirea sinuciderii; încăierarea, agresiuni asupra fătului, amenințarea, șantajul, hărțuirea, sclavia, traficul de persoane, traficul de minori, supunerea la muncă forțată sau obligatorie, proxenetismul, exploatarea cerșetoriei, folosirea unui minor în scop de cerșetorie, folosirea serviciilor unei persoane exploatate, folosirea prostituției infantile, violul, agresiunea sexuală, actul sexual cu un minor, coruperea sexuală a minorilor, racolarea minorilor în scopuri sexuale, hărțuirea sexuală, elementul material va consta într-o **acțiune**, fiind imposibil de realizat fapta prin inacțiunea făptuitorului.

Pot fi săvârșite **atât prin acțiuni cât și prin inacțiuni**: omorul, omorul calificat, uciderea la cererea victimei, uciderea din culpă, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, vătămarea corporală din culpă, relele tratamente aplicate minorului, uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă, vătămarea fătului, împiedicarea ajutorului, lipsirea de libertate în mod ilegal, violarea de domiciliu, violarea sediului profesional; divulgarea secretului profesional;

Unele infracțiuni pot fi săvârșite **doar prin inacțiune**, cum este cazul infracțiunii de lăsarea fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate – art. 203 C. pen.

Urmarea imediată a infracțiunilor contra persoanei constă în punerea în pericol, vătămarea atributelor fundamentale ale persoanei care sunt protejate prin norma de incriminare. De exemplu, în cazul infracțiunilor contra vieții, urmarea imediată va consta în decesul victimei; în cazul infracțiunilor contra integrității corporale sau a sănătății, urmarea imediată se referă la cauzarea unei suferințe fizice sau îngrijiri medicale, la existența unei stări de pericol pentru integritatea fizică sau sănătatea persoanei, pentru dezvoltarea fizică firească intelectuală sau morală a minorului; în cazul infracțiunilor săvârșite asupra unui membru de familie, urmarea imediată constă în uciderea, producerea unei suferințe fizice sau psihice unui membru de familie, decesul copilului nou-născut; în cazul agresiunilor asupra fătului, urmarea imediată constă în oprirea evoluției cursului sarcinii, împiedicarea instalării vieții extrauterine, vătămarea integrității corporale a copilului, decesul copilului; în cazul infracțiunilor privind obligația de asistență a celor în primejdie, urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru viața, integritatea corporală sau sănătatea victimei; în cazul infracțiunilor contra libertății persoanei, urmarea imediată constă, în principal, în încălcarea libertății (de mișcare, psihice) persoanei dar poate exista și decesul victimei ca urmare imediată prevăzută de varianta agravată a infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegal; în cazul infracțiunilor de traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile, urmarea imediată constă în încălcarea libertății fizice și psihice a persoanei precum și a demnității acesteia; în cazul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, urmarea imediată constă, în principal, în încălcarea libertății sexuale a victimei sau de punerea în pericol a libertății sexuale; în cazul infracțiunilor care aduc atingere domiciliului și vieții private, urmarea imediată constă în încălcarea libertății persoanei de a avea un domiciliu sau un sediu profesional în care să își desfășoare viața sau activitățile profesionale

fără nicio intruziune precum și lezarea libertății persoanei prin încălcarea vieții private a acesteia sau prin divulgarea unor date confidențiale referitoare la viața privată a acesteia⁸.

Raportul de cauzalitate trebuie stabilit pentru fiecare infracțiune în cazul căreia legiuitorul prevede condiția existenței unor urmări materiale, a unui rezultat. În cazul infracțiunilor contra vieții, în cazul unor infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății, agresiunilor asupra fătului, a lipirii de libertate urmată de moartea victimei, a violului urmat de moartea victimei, legătura dintre acțiunile sau inacțiunile ce formează elementul material și moartea, vătămarea fizică sau psihică, vătămarea fătului sau produsului concepției victimei etc., trebuie stabilită și dovedită pentru fiecare caz în parte.

În cazul infracțiunilor la care legătura de cauzalitate rezultă din însăși materialitatea faptei, aceasta nu mai trebuie stabilită: ex. – loviri sau alte violențe, infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie, unele infracțiuni contra libertății persoanei, traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile, infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private.

5. Latura subiectivă

Majoritatea infracțiunilor contra persoanei sunt săvârșite cu forma de vinovăție a **intenției, directă sau indirectă**.

Există și infracțiuni care sunt săvârșite cu forma de vinovăție a **culpei**, precum: uciderea din culpă, vătămarea corporală din culpă.

Praeterintenția este întâlnită în cazul unor infracțiuni sau a unor variante agravate ale unor infracțiuni din această categorie: lovituri cauzatoare de moarte, întreruperea cursului sarcinii – art. 201 alin. 3; variantele agravate ale infracțiunii de încăierare – art. 198, alin. 2 și alin. 3; lipsirea de libertate urmată de moartea victimei, violul urmat de moartea victimei.

Este importantă determinarea formei de vinovăție cu care a acționat făptuitorul atât pentru stabilirea încadrării juridice a faptei cât și pentru individualizarea pedepsei.

6. Forme. Consumare. Epuizare. Modalități. Sancțiuni

Fiind susceptibile de a fi desfășurate într-o anumită perioadă de timp, infracțiunile contra persoanei pot avea forme imperfecte precum **acte pregătitoare sau tentativa**.

Actele pregătitoare sunt posibile la multe infracțiuni din această categorie dar acestea nu sunt pedepsite. Există situații în care actele pregătitoare sunt absorbite în tentativă: lipsirea de libertate în mod ilegal⁹.

Tentativa este posibilă și se pedepsește în cazul următoarelor infracțiuni: omor, omor calificat, vătămarea corporală în varianta săvârșirii în scopul producerii uneia dintre consecințele prevăzute în alin. (1) lit. a), lit. b) și lit. c); întreruperea cursului sarcinii alin. 1) și 2); lipsire de libertate în mod ilegal, cu excepția variantei praeterintenționate; sclavia – art. 209 C. pen., art. 210 – traficul de persoane, art. 211 traficul de minori, art. 213 alin. 2 – proxenetismul săvârșit prin constrângere.

⁸ Tudorel Toader., *op. cit.*, pp. 24, 29, 55, 58, 64, 96, 106, 119, 129, 156, 190, 237, 246; Valerian Cioclei, *op. cit.*, pp. 8, 62, 89, 101, 106, 122, 129, 151, 186, 233; Alexandru Boroi, *op. cit.*, p. 23; Vasile Dobrinou și colaboratori, *op. cit.*, pp. 22, 37, 41, 46, 53, 57, 62, 68, 73, 76, 86, 91, 103, 105, 109, 113, 118, 123, 126, 131, 136, 139, 145, 149, 156, 158, 171, 178, 183, 190, 197, 204, 207, 212, 217.

⁹ Alexandru Boroi, *op. cit.*, p. 24.

Există și cazuri în care tentativa deși este posibilă nu este pedepsită datorită nivelului redus de gravitate: uciderea la cererea victimei, determinarea sau înlesnirea sinuciderii, infracțiunile contra integrității corporale sau a sănătății; vătămarea fătului, împiedicarea ajutorului; supunerea la muncă forțată sau obligatorie; proxenetismul în variantele prevăzute de art. 213 alin. 1 și alin. 2; exploatarea cerșetoriei; folosirea unui minor în scop de cerșetorie; folosirea serviciilor unei persoane exploatate; folosirea prostituției infantile;

Tentativa nu este posibilă în cazul infracțiunilor săvârșite prin viu grai (amenințarea) din culpă sau cu praeterintenție.

Forme agravate există în cazul mai multor infracțiuni din această categorie, în situațiile în care prin modul de acțiune al făptuitorului, prin calitatea acestuia în raport cu victima, prin crearea unei stări de pericol față de mai multe persoane sau față de persoane care au o anumită calitate în raport cu făptuitorul, prin rezultatul progresiv al faptelor, prin rezultatul produs sau care s-ar fi putut produce, fapta este mai gravă. De exemplu: art. 189 – omorul calificat; art. 191 – alin. 2, 3, 4; art. 192 – uciderea din culpă alin. 2, 3; art. 193 alin. 2 – lovirea sau alte violențe; art. 194 alin. 2 – vătămarea corporală; art. 196 alin. 2, 3, 4, 5; art. 198 alin. 2,3 – încăierarea; art. 200 alin. 2 – uciderea nou-născutului săvârșită de către mamă, art. 201 alin. 2, 3, 4 – întreruperea cursului sarcinii; art. 202 alin. 2, 3, 4 – vătămarea fătului; art. 205 alin. 3, 4 – lipsirea de libertate în mod ilegal; art. 207 alin. 3 – șantajul; art. 210, alin. 2 – traficul de persoane săvârșit de către un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu; art. 211 alin. 2 – traficul de minori; art. 231, alin. 2 – proxenetismul; art. 214 alin. 2 – exploatarea cerșetoriei; art. 218 alin. 3 – violul; art. 219 alin. 2 și 3 – agresiunea sexuală; art. 220 alin. 2, 3, 4 – actul sexual cu un minor; art. 221 alin. 2 – Coruperea sexuală a minorilor; art. 224 alin. 2 – violarea de domiciliu; art. 225 alin. 2 – violarea sediului profesional; art. 226 alin. 2, 5 – violarea vieții private.

Consumarea acestor infracțiuni se produce odată cu producerea rezultatului infracțiunii, a urmării imediate prevăzută în norma de incriminare, în momentul în care se produce efectiv vătămarea valorii sociale protejate prin incriminarea acestor fapte sau în momentul în care respectiva valoare socială este pusă în pericol prin acțiunea sau inacțiunea făptuitorului. Infracțiunile contra persoanei se caracterizează prin faptul că elementul material se realizează în scurt timp, nefiind necesară o perioadă îndelungată de timp pentru a se consuma. Există și infracțiuni din această categorie în cazul cărora este nevoie de scurgerea unei anumite perioade de timp pentru a se produce rezultatul socialmente periculos (lipsirea de libertate în mod ilegal sau sclavia în varianta ținerii unei persoane în stare de sclavie¹⁰).

Epuizarea

În cazul în care activitatea infracțională se prelungește în timp depășind momentul consumării infracțiunii, agravându-se rezultatul inițial al faptei – lovituri cauzatoare de moarte sau lipsirea de libertate în mod ilegal urmată de moartea victimei, elementul material al infracțiunii se prezintă ca o activitate infracțională îndreptată asupra aceleiași victime și în executarea aceleiași rezoluții infracționale care persistă în timp. În această ipoteză, epuizarea infracțiunii are loc diferit după cum suntem în prezența unei infracțiuni continue sau

¹⁰ Ion Ristea, *Drept penal. Partea specială*, Vol. I, ed. a II-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2020, p. 15.

continuate¹¹. În prima situație, epuizarea are loc odată cu încetarea executării actelor specifice elementului material iar în cea de a doua situație, infracțiunea se epuizează odată cu încetarea ultimei acțiuni componente¹².

Există și situația infracțiunilor progresive în cazul cărora se poate ca urmarea imediată să se amplifice prin adăugarea unor noi urmări fără intervenția făptuitorului, epuizarea producându-se în momentul în care au încetat orice urmări adiacente activității infracționale¹³.

Modalitățile normative sub care pot fi incriminate faptele îndreptate împotriva persoanei sunt variate, simple sau calificate, atenuate sau agravate. Fiecărei modalități normative îi pot corespunde numeroase *modalități faptice* de săvârșire a infracțiunii, determinate de împrejurările comiterii infracțiunii, de loc, de timp, de scopul sau mobilul urmărit de făptuitor, de relațiile existente între făptuitor și victimă¹⁴.

Sancțiunile aplicate în cazul infracțiunilor contra persoanei diferă în funcție de gradul de pericol. Astfel, pentru infracțiunile grave care sunt săvârșite prin anumite mijloace sau care produc sau sunt susceptibile să producă consecințe deosebit de grave, pedeapsa cea mai aspră este detențiunea pe viață sau închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi cum este cazul infracțiunii de omor calificat.

Cea mai blândă sancțiune penală este aplicată în cazul infracțiunii de hărțuire și constă în pedeapsa închisorii de la o lună la trei ani, în cazul în care fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.

Există și situații în care, deși sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii, fapta nu constituie infracțiune precum și cazuri de nepedepsire prevăzute expres în textul anumitor infracțiuni: art. 201 alin. 7 – nu se pedepsește femeia însărcinată care își întrerupe cursul sarcinii; art. 203 alin. 2 – Lăsarea fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate – fapta nu constituie infracțiune dacă, prin acordarea ajutorului, autorul s-ar expune unui pericol grav cu privire la viața, integritatea corporală sau sănătatea sa.

Interzicerea exercitării unor drepturi, ca pedeapsă complementară, este prevăzută în cazul mai multor infracțiuni contra persoanei, astfel: art. 188 – omorul; art. 189 – omorul calificat; art. 1919 alin. 3 – determinarea sau înlesnirea sinuciderii; art. 197 – relele tratamente aplicate minorului; art. 201 – întreruperea cursului sarcinii alin. 2, 3, 4; art. 205 alin. 4 – lipsirea de libertate în mod ilegal; art. 209 – sclavia; art. 210, alin. 1 – traficul de persoane, art. 211 – traficul de minori; art. 213 – proxenetismul; art. 218 – violul; art. 219 – agresiunea sexuală; art. 220 alin. 2 – actul sexual cu un minor.

7. Aspecte procesuale

Infracțiunile care prezintă un grad de pericol mai scăzut prezintă trăsătura punerii în mișcare a acțiunii penale la plângerea prealabilă a persoanei vătămate și competența judecării cauzei în primă instanță aparține judecătoriei iar cele care prezintă o pericolozitate deosebită sau care au ca urmare moartea victimei, se caracterizează prin aceea ca acțiunea penală se

¹¹ Pentru explicații detaliate privind infracțiunile continuate, a se vedea: Vlad Alexandru Bentan, *Unele considerații cu privire la infracțiunea continuată*, în Dreptul nr. 2/2019, p. 181-189.

¹² *Idem*, *op. cit.*, p. 15.

¹³ George Antoniu, Tudorel Toader și colaboratorii, *Explicațiile noului Cod penal*, vol. III, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 24, citat de Ion Ristea, *op. cit.*, p. 15.

¹⁴ Alexandru Boroi, *op. cit.*, p. 22.

pune în mișcare din oficiu, urmărirea penală este exercitată de către procuror iar competența judecării cauzei în prima instanță este de competența tribunalului.

Există și infrațiuni, precum sclavia și proxenetismul, folosirea unui minor în scop de cerșetorie – dacă constituie scopul grupării criminale, traficul de persoane, traficul de minori, supunerea la muncă forțată sau obligatorie – care vor fi de competența procurorului din cadrul DIICOT.

În cazul majorității infrațiunii contra persoanei și a tuturor infrațiunilor contra vieții, acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu și este efectuată, în baza prevederilor art. 56 alin. 3 lit. b) C. pen., de către procuror (cu excepția infrațiunii de ucidere din culpă în cazul căreia urmărirea penală și judecata se desfășoară conform procedurii comune; în cazul acestei infrațiuni competența judecării în prima instanță aparține judecătoriei). Competența judecării în primă instanță a majorității infrațiunilor contra vieții aparține tribunalului¹⁵.

În cazul infrațiunilor contra integrității corporale sau a sănătății, acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu (în cazul infrațiunilor care prezintă un grad sporit de pericolozitate – vătămare corporală sau la plângerea prealabilă a persoanei vătămate (loviri sau alte violențe, vătămare corporală din culpă). Acțiunea penală se va putea pune în mișcare atât din oficiu cât și la plângerea prealabilă a persoanei vătămate în cazul infrațiunilor săvârșite asupra unui membru de familie atunci când faptele privesc lovirea sau alte violențe sau vătămarea corporală din culpă¹⁶.

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu în cazul agresiunilor contra fătului.

De asemenea, plângerea prealabilă a persoanei vătămate va pune în mișcare acțiunea penală și în cazul următoarelor infrațiuni din categoria infrațiunilor contra persoanei: amenințarea, hărțuirea, violul în variantele simplă și asimilată – art. 218, alin. 1 și 2; agresiunea sexuală în forma simplă, hărțuirea sexuală, violarea de domiciliu, violarea sediului profesional, violarea vieții private – cu excepția variantei agravate prevăzută de art. 226 alin. 5; divulgarea secretului profesional.

În cazul infrațiunilor la care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, lipsa plângerii sau retragerea¹⁷ acesteia va avea ca efect înlăturarea răspunderii penale.

¹⁵ Valerian Cioclei, *op. cit.*, pp. 9, 39, 41, 47; Tudorel Toader, *op. cit.*, p. 27.

¹⁶ *Idem*, p. 97; *idem*, p. 26.

¹⁷ Potrivit prevederilor art. 16 alin. 1 lit. g) C. pr. pen., printre cazurile care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale se numără și retragerea plângerii prealabile, în cazul infrațiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală precum și intervenția împăcării părților. Retragerea plângerii prealabile și împăcarea produc efecte *in personam* (în cazul pluralității de subiecți activi, retragerea plângerii penale sau împăcarea va înlătura răspunderea penală doar a subiectului activ care s-a împăcat cu victima sau pentru fapta căruia a fost retrasă plângerea penală, nu și a celorlalți subiecți activi); trebuie să se realizeze până la judecarea definitivă. Retragerea plângerii prealabile trebuie se poate realiza oral sau în scris, în fața organelor judiciare; retragerea plângerii prealabile va produce efecte în cazul infrațiunilor condiționate de introducerea plângerii prealabile a persoanei vătămate dar acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu, doar dacă în cursul urmăririi penale este însușită de procuror prin ordonanță iar în cursul judecării, este însușită de procuror prin declarație orală consemnată în încheierea de ședință. În acest sens, a se vedea: Mihail Udrioiu, *Fișe de procedură penală. Partea generală*, ed. a IV-a revăzută și adăugită cu prezentarea și analizarea dispozițiilor legii de modificare a Codului de procedură penală, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 113

Împăcarea părților¹⁸, în cazul infracțiunilor la care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate înlătură răspunderea penală. Împăcarea părților este posibilă în cazul următoarelor infracțiuni din capitolul infracțiunilor contra persoanei: violența în familie – art. 199 alin. 2 C. pen., lovirea sau alte violențe – art. 193, vătămarea corporală din culpă – art. 196 săvârșite asupra unui membru de familie¹⁹.

În practica judiciară²⁰, în literatura de specialitate și în doctrină au fost conturate diferențe existente între împăcarea părților și încheierea unui acord de mediere. Achiesăm opiniei exprimată în sensul că, în fond, împăcarea părților, reprezentând înțelegerea dintre persoana vătămată sau persoana responsabilă civilmente și suspect sau inculpat sau persoana responsabilă civilmente și de a renunța la punerea în mișcare a acțiunii penale sau la continuarea procesului penal în vederea încheierii conflictului generat de săvârșirea infracțiunii, este un act bilateral de voință și încheierea unui acord de mediere va reprezenta o modalitate de realizare a împăcării.

¹⁸ Împăcarea poate interveni în faza de urmărire penală, a procedurii de camera preliminară și în prima instanță până la momentul citirii actului de sesizare a instanței.

¹⁹ Voicu Ionel Pușcașu, Cristinel Ghigheci, *Codul de procedură penală adnotat, vol. I, Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 83

²⁰ Decizia nr. 397/2016 publicată în M. Of. nr. 532 din 15 iulie 2016 – dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, în interpretarea dată de Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a ICCJ – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, sunt constituționale în măsura în care încheierea unui acord de mediere cu privire la infracțiunile pentru care poate interveni împăcarea părților produce efecte numai dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței. Citat de Voicu Ionel Pușcașu, Cristinel Ghigheci, *op. cit.*, pp. 82-83.